

ZOUT DER AARDE

Voordat wij dopelingen hier in de kerk het licht meegeven, leggen we zout op hun tong. Zonder uitzondering laten de dopelingen op dat moment van zich horen: Dat pittige spul op hun tong vraagt om een pittige reactie.

Zout der aarde zijn jullie, licht van de wereld; sprak Jezus de menigte toe. Nadat Jezus zijn gehoor heeft verteld dat ze zout zijn, spoort hij hen met een retorische vraag aan om hun kleur, kracht en pit niet te verliezen. Om niet zouteloos, om niet krachteloos te worden. Om kostbare sporen van liefde en zachtmoedigheid te bewaren. Wijsheid te koesteren. En om daar waar nodig pittig te durven zijn: smaakmakers.

De speech van Jan Terlouw over het touwtje uit de brievenbus hoorde u vast ook. Vroeger, sprak hij, hing er een touwtje uit ieders brievenbus. Iedereen liep bij iedereen binnen. We leefden samen, we vertrouwden elkaar. Terlouw stak zijn licht niet onder de korenmaat. Hij strooide korreltjes zout uit daar waar wij ons bevinden op glad ijs. Hij nam een kostbaar woord in de mond: een woord waar wij uit kunnen leven: vertrouwen. Hij heeft door het woord vertrouwen in de mond te nemen een collectief gevoel, een verlangen in velen wakker gemaakt. Ik bleef zelf even bij het beeld van het touwtje uit de brievenbus hangen, en voor je het weet, wordt het een nostalgisch beeld uit goede oude tijden - als in een fotolijstje gekoesterd. Zie je wel, vroeger was alles beter, we kunnen nergens meer op vertrouwen, we kennen elkaar niet meer.

Ons zout is dan krachteloos geworden; we houden slechts zuinige korreltjes teleurstelling, angst, verdriet en boosheid over. En als ons onderlinge vertrouwen echt weg is, als we elkaar niet meer vertrouwen dan is het de dood in de pot. En dan is dat Koninkrijk waar Jezus over sprak nog nooit zo ver weg geweest.

Maar Jezus vraagt zijn volgelingen niet alleen om woorden. Woord en daad is bij hem één.

Als je zout der aarde bent en het woord vertrouwen in de mond neemt en verlangt, belichaam dan dat vertrouwen, wees voor jezelf en voor anderen een betrouwbare ruimte. Leef je verlangen, blijf op weg.

Zoals wij dat telkens zijn: op weg, op weg naar toekomst, met een belofte op zak. Zoals Terlouw - de nostalgie voorbij - ook nieuwe generaties aanspoorde om op te staan en voor de maatschappij en de aarde, om voor toekomst te zorgen.

Op de middelbare scholen van mijn dochters was het Paarse Vrijdag.

Op de ene school had een meisje uit de derde in een volle aula haar vinger opgestoken en met betraande ogen verteld dat ze lesbisch was. Wat een moed moet je dan hebben. De kracht die ze al in zich had werd versterkt. Zout der aarde. Haar medeleerlingen waren stil en onder de indruk. Mijn dochter vertelde dat ze het woord geartheid tot op dat moment niet kende. Dat hoeft ook niet als je bij de grote groep, bij de meerderheid, hoort. Pas als je anders voelt dan de rest moet je vechten voor je identiteit. Je leert woorden kennen die jou een gezicht geven en een plek onder de zon. Die jou recht doen.

Op de school van mijn andere dochter is een aantal leerkrachten opgestaan om hun verhaal te vertellen. Over het privéleven van leerkrachten kon je vroeger hooguit speculeren en grappen maken, maar een coming-out van leerkrachten naar hun leerlingen toe? Ondenkbaar. Leerkrachten als moedige voorgangers. Zout der aarde. Licht van de wereld.

We kunnen steeds nieuwe gelegenheid scheppen om met elkaar kostbare menselijke ruimte te bewaren.

In een gespreksgroep over verdriet vertelde een vrouw dat ze een groot verlies had gekend. Ze was in eerste instantie bang geweest voor haar eigen pijn. Vanuit de angst: straks is het bodemloos en zak ik erdoorheen. Maar ze vertelde dat ze, hoewel ze diep heeft moeten vallen, ze toch had ervaren dat ze niet in een peilloze diepte verloren was geraakt. Ze had de bodem geraakt maar in haar verdrietige bestaan was heel langzaam maar toch - op een gegeven moment ruimte gekomen voor nieuw leven. Je kon in ons midden een speld horen vallen, hier werd iets heiligs uitgewisseld leek het wel. 'Dank je wel dat je dit met ons hebt willen delen', reageerde iemand na een stilte. 'Nu weet ik dat ik het straks ook aan zal kunnen, als het mijn beurt is'. *Zalig de treurenden*, zei Jezus. Je hebt soms niet eens veel zout nodig; dit kleine beetje, dit intieme verhaal bemoedigde de andere aanwezigen en kon in ieders hart bewaard worden.

We kunnen elkaar bewaren, maar soms moeten we wel durven zien wat nodig is.

Een diaconaal werker vertelde dat hij een gespreksgroep had geleid met langdurig werklozen. Hij had aan het begin van de bijeenkomst iedereen een half uur de tijd gegeven om over zichzelf te vertellen. Ik flapte eruit: 'een half uur per persoon! dat duurde dus heel lang!' Hij vertelde dat juist tijd hebben met elkaar een bevrijdende ervaring was geweest. Deze mensen voelden zich sinds lange tijd weer gehoord en gezien. Hun leegte werd weer ruimte. Ik schrok van mijn reactie, voelde schaamte opkomen - mijn kritische reactie kwam voort uit haast en efficiëntie - *zalig de nederigen van hart*.

Terwijl er juist die dag een kostbare ruimte was herschapen, waarin deze mensen voor elkaar zout konden zijn. Waardoor ze weer nieuwe adem konden krijgen en moed. Zelf-vertrouwen.

Aan ons is het om onderscheid te maken, wanneer en hoeveel we van ons zout strooien. In deze tijd van felle polarisatie, boosheid, zorgen, grote verschillen in de wereld tussen mensen die veel, teveel hebben en anderen te weinig of helemaal niets- een spannende opdracht.

Soms is ons zout teveel en soms mag er wel wat bij: Wanneer leggen we ons oor te luisteren en wanneer moet het luisteren over gaan tot spreken en handelen.

Welke verhalen moeten we willen horen? Wanneer laten we onze kritische stem spreken en wanneer laten of maken we juist kritieke ruimte voor anderen vrij. Wanneer kom ik tevoorschijn en wanneer doe ik juist een stap opzij om een ander de ruimte te laten. Mij dunkt een blijvende uitdaging op meerdere niveaus; aan onze keukentafels, hier in de gemeente, op het werk, in onze buurt, op social media tot aan de nationale en internationale politiek.

Jullie zijn het zout der aarde, wij zijn het zout der aarde. Mogen we kostbare menselijke ruimte blijven scheppen en herscheppen. In onszelf en voor anderen. Dat we nieuwe verhalen met elkaar blijven maken en vertellen, van hoop en vertrouwen. Vanuit het besef en zelfvertrouwen dat we zout zijn, en dus ook smaakmaker. Dat we medemenselijkheid, humaniteit te bewaren en te bekrachtigen hebben - daar waar het in het geding is. Opdat het zout niet weggegooid en vertrapt wordt.

Maar daar is wel liefde, wijsheid en zelfinzicht voor nodig, en lef hier en daar. Misschien wat zout op onze tong.

Claartje Kruijff

Gelezen Matteus 5, 1-16